

INIMÕIGUSTE INSTITUUDI UURING 2015: „KEELELISED INIMÕIGUSED“

2. UURINGU KIRJELDUS

Inimõiguste Instituut korraldas koostöös Turu-uuringute AS-iga 2014. aasta augustis (11. august – 1. september) avaliku arvamuse uuringu teemal „Inimõigused ja julgeolek“ ning 27. maist – 14. juunini 2015 samasisulise kordusuuringu. 2015. aasta juunis saadud küsitlustulemused ei ole võrreldes eelmise aasta augustiga praktiliselt muutunud ja seda mitte üksnes inimõigusi puudutavate küsimuste osas, vaid kõigi kordusküsitluse teemade ulatuses.

Uuringu eesmärgiks oli kaardistada elanikkonna teadlikkust keelelistest inimõigustest ning erinevate sihtrühmade käitumist ja hoiakuid keelekasutuse alal. Eesti elanikkonna jagunemist erinevatesse keelekeskkondadesse mõõdetakse nii subjektiivse mina-hinnangu kui ka konkreetsete keelega seotud tegevuste kaudu (suhtlemiskeskond, keelevalik erinevates suhtlussituatsioonides – poes, naabritega, sõpradega jms) Eraldi on vaatluse all ka mõned väärtushinnangud ja suhtumised aktuaalsetesse julgeolekupoliitilistesse teemadesse, mille suhtes eesti- ja venekeelses inforuumis levivad erinevad käsitlused. Kokku küsiti või uuriti vastajate arvamust 76 eri küsimuse ja väite osas.

Uuringus kaardistati eri elanikkonnarühmade seisukohti keelelistes inimõigusküsimustes ning õiguslikku lõimumist laiemalt, eesti keele kui riigikeele oskust, selle omandamist, kasutamist suhtluses ja asjaajamises ning selle vajalikkust; kultuurilist ja ühiskondlikku lõimumist, meedia jälgimist ja usaldamist, välis- ja julgeolekupoliitilisi vaateid ning hinnanguid Eesti lähiminevikule. Lõimumist vaadeldi kui kattuvust eestikeelsetest kodanikest koosneva põhivoolu teadmiste, hoiakute ja käitumisega.

Aruande esimeses osas on kirjeldatud metodikat, teises osas on tulemused koos jooniste ning kommentaaridega. Lisas on esitatud kasutatud ankeedid ning mõlema küsitluse tulemuste tabeljaotused oluliste taustatunnuste lõikes.

2.1. Valim

Küsitlused viidi läbi Omnibuss-keskkonnas. Omnibuss on regulaarselt (kindla ajakava järgi) läbiviidav uuring, mille üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud alates 15 aasta vanusest, kokku 1 107 791 inimest (ESA, 01.01.2014)

Omnibussi planeeritud valimi suurus on **1000 vastajat**. Valim moodustatakse üldkogumi **proportsionaalse mudeli alusel**. Mudeli aluseks on piirkonnad ning asula suurus (elanike arv), mille alusel valitakse kokku

100 lähteaadressi (valimipunkti). Lähteaadressi valik iga piirkonna sees toimub **juhulikkuse põhimõttel** rahvastikuregistri aadressiloendite alusel.

Lisaks Omnibussi põhivalimile viidi läbi täiendavad intervjuud vastajatega, kelle emakeeleks ei ole eesti keel. Valimi laiendamine võimaldab muukeelsete vastajate tulemusi detailsemalt analüüsida. **Kokku küsitleti 2014 augustis 1202 ja 2015 juunis 1205 vastajat.**

Vastajate valikul lähteaadressil rakendati nn „**noore mehe reeglit**“. See tähendab, et valimisse sattunud aadressil viiakse läbi intervjuu noorima kodusoleva meessoost leibkonna liikmega alates 15 aasta vanusest, kui mehi kodus ei ole, siis noorima naisega.

Täiendavalt rakendatakse vastaja valikul **vanuselisi kvoote** (igas valimipunktis küsitletakse maksimaalselt 2 inimest vanuses 50–59 ning 2 üle 60-aastast inimest). Selline meetod annab neile vastajate kategooriatele, kes tavaliselt harvemini kodus viibivad (nooremad inimesed, meesterahvad), lisatõenäosuse valimisse sattuda, muutes nii empiirilise valimi elanikkonna tegeliku soolis-vanuselise koosseisule vastavamaks.

Lähtumine üldkogumi proportsionaalsest mudelist tagab valimi esinduslikkuse ehk võimaluse uuringu alusel tehtud järeldusi üldistada kogu Eesti vastavaealisele elanikkonnale. 1000 inimese küsitlemisel ei ületa maksimaalne viga $\pm 3,10\%$, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem.

2.2. Küsitlustöö

Küsitlusmeetodina kasutati personaalintervjuud, mis viidi läbi eesti ja vene keeles tahvelarvutite abil. Küsitlustöös osalesid vastava ettevalmistuse saanud Turu-uuringute AS-i küsitlejad

Vastanute sotsiaaldemograafiline profiil on toodud tabelis 3. See sisaldab järgmisi tunnuseid: sugu, vanus (vanuserühmade kaupa), haridus, rahvus, kodakondsus, regioon, linn/maa. Kuna valimis olid muukeelsed vastajad teadlikult ülesindatud, siis esinduslike koondandmete saamiseks tuli kaaluda nende osatähtsust väiksemaks. Lisades esitatud tabelites ongi seetõttu kogu elanikkonna arvamusi esindavate tabelite ja eraldi eesti- ja venekeelsete vastajate tabelite protsentides minimaalsed erinevused, kuna kogu Eesti kohta esitatud andmed on kaalutud vastavaks Eesti elanikkonna üldmudelile, eestikeelsete ja venekeelsete vastajate kohta lahendatud sagedustabelid aga kaalutud vastavalt selle elanikkonna grupi mudelile.

Ülevaade küsitlustöö tulemustest (külastatud aadresside arv, intervjuu mitte-toimumise põhjused) on esitatud tabelis 1.

Tabel 1 – Küsitlustöö tulemused

Küsitluse mitte-toimumise põhjused	Juuni 2015	August 2014
Kedagi pole kodus	2649	2905
Keelduti kontaktist	663	626
Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi	597	993
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus	52	57
Sihtrühma kuuluv inimene keeldus intervjuust	579	711
Kokkuvõte		
Korduvvisiite	847	1622
Valimist kõrvaldatud ankeete (praak)	2	1
Korrektset täidetud ankeete	1205	1202
Kokku aadresse	6007	6494

Tabel 2 – Vastanute sotsiaaldemograafiline profiil pärast kaalumist, %

TAUSTANDMED	AUGUST 2014 N=1202	JUUNI 2015 N=1205
SUGU		
Mees	46 %	46 %
Naine	54 %	54 %
VANUS		
15 – 24	14 %	13 %
25 – 34	17 %	17 %
35 – 49	24 %	24 %
50 – 64	24 %	24 %
65 – 74	11 %	11 %
75 +	10 %	11 %
HARIDUS		
Alg- või põhiharidus	17 %	15 %
Kesk- või keskeriharidus	58 %	60 %
Kõrgharidus	25 %	25 %
RAHVUS		
Eestlane	68 %	68 %
Venelane	27 %	27 %
Muu	5 %	5 %
KODAKONDSUS		
Eesti	84 %	83 %
Venemaa	8 %	8 %
Määratlemata	7 %	8 %
Muu riik	1 %	1 %
REGIOON		
Tallinn	31 %	31 %
Põhja-Eesti	16 %	16 %
Ida-Virumaa	12 %	12 %
Lääne-Eesti	11 %	11 %
Kesk-Eesti	7 %	7 %
Lõuna-Eesti	22 %	22 %
LINN/MAA		
Linn	70 %	69 %
Maa	30 %	31